پێشبڕکێی نێوان ئەمریکا و تورکیا بۆ بەدەستهێنانی وزە لە دەریای ناوەڕاست ... م.ڕاستی رەسول

ئایا تڕەمپ سەرۆکی وویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا گڵۆپی سەوزی بۆ ئەردۆغان هەڵکردووە کە بەو شێوە بەرفراوانەی ئێستا هەنگاو بنێت؟, و نەسڵەمێتەوە، ئەگەر وانەبێت ئەردۆغان بۆ ئەو هەموو سەرکێشیە دەکات؟، و هێرش دەکاتە سەر چەندین ناوچە و ووڵات لە یەک کاتدا، ئایا تڕەمپ تەواو بەهیوا بووە لە ئەردۆغان بەهۆی سەرکێشیەکانی؟، بە تایبەتی ناردنی گروپە تیرۆریستیە چەکدارەکانی سوریا بۆ لیبیا، بە هاوکاری حکومەتی ویفاقی نیشتیمانی لیبی، بە لێدانی بەرژەوەندیەکانی میسر و سعودیە و ووڵاتانی تری عەرەبی، و هەروەها پەلاماردانی هەرێمی کوردستان، لەهەمان کاتدا ناردنی هێزی دەریایی بۆ قوبروس دژی یۆنان، و فراوانکردنی قەڵەمڕەوی خۆی لە دەریای ناوەڕاست، کە ئەمانە لێکدانەوەیەکی زۆر هەڵدەگرن، بە تایبەتی دەریای ناوەڕاست بۆ ئەمریکا قووڵایەکی ستراتیژی هەیە، ئایا ئەمریکا بۆچی دەستبەرداری لیبیا بوو بۆ ئەردۆغان؟ و بۆچی لەهەمان کاتدا هێرشی کردە سەر باشووری کوردستان؟ بۆچی هێزی لە باکوری قوبروس کۆکردەوە دژی یۆنان؟ هەموو ئەم پرسیارانە بە پێی ڕاقەی سیاسی وەڵامەکە لە دوو ئەگەر دەرناچێت:-

یەکەمیان:- یەکێک لە ڕایەکان ئەوەیە کە پێدەچێت تورکیا لەگەڵ ئەمریکا ڕێک کەوتبێت بۆ ئەوەی ڕۆڵی ئەمریکا بگێڕێت لە ناوچەکەدا، کە ئەمەش زۆر بۆچۆنێکی لاوازە، چونکە دوو لیپرسراوی گەورەی ئەمریکا (ئیریک ئیدلمان) نێردەی پێشووتری ئەمریکا لە ئەنقەرە، و هەروەها (چارلز وایەلد) لێپرسراوی سەربازی پیشووی ئەمریکی، پێیان وایە کە دەستوەردانی تورکیا لە لیبیا کێشەکە ئاڵۆزتر دەکات، بە شێوەیەک کە مەترسی لە سەر بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا دروست دەکات لە ڕووی ووزەوە, کە ئەمەش مانای وایە ئەم دەستوەردانە سەربازیەی تورکیا ڕای ئەمریکیەکانی لەگەڵ نیە بە شیوەیەکی گشتی، و پیدەچێت بەشێکی زۆری ئەمریکیەکان، لەناویشیاندا زۆرینەی ئیدارەی تڕەمپیش ڕازی نەبێت بەم کارەی تورکیا، جگە لە تڕەمپ کە ئەویش بەفەرمی ڕاینەگەیاندووە ئایا پشتگیری ئەم دەستوەردانانەی تورکیا دەکات لە

لیبیا، یاخود لە دەرەوەی ویستی ئەوە؟.
دووەمیان| ئەم بەچوونە ئەوەیە کە پێدەچێت ئەمریکا پێگەی سەربازی و سیاسی لە ناوچەکەدا لەدەستدا بێت و لاواز بوو بێت، بەشێوەیەک وایلێهاتووە ناتوانێت ڕێگری لەو دەستوەردانە ئاشکرایەی تورکیا بکات لە لیبیا و قوبروس، هەتاکو ئاستی هەژموونی ئەمریکا هێندە لاواز بووە گەیشتۆتە ئاستێک کە هێندێک لە وڵاتە عەرەبییەکان کە دۆستی نزیکی ئەمریکان، خەریکە جۆری پەیوەندییەکانیان دەگۆڕن لەگەڵ ئەمریکا، و پەرەدەدەن بە پەیوەندییەکی پتەو لەگەڵ ڕووسیا و چین، کە ئەمەش هەژموونی ئەمریکا زیاتر لاواز دەکات، و ڕێگا بە ئێرانیش خۆش دەکات کە بە ئاسانی لاسایی تورکیا بکاتەوە و هەنگاو بنێت بەرە ئاڕاستەی لەدانی بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا لە ناوچەکەدا، و ئەمەش وا لە ئەمریکا دەکات لە هاوکێشە نێودەوڵەتییەکان تەریک بکرێت، و هەروەها بەهۆی ئەمەشەوە کەم[illegible] دۆستێکی گرنگی ئەمریکا لە ناوچەکە تووشی زیان دەبن، بە تایبەتی ئیسرائیل و سعودیە.
لە نیوان ئەم دوو بەچوونانەشدا بەچونێکی تر هەیە کە کۆکراوەی بەچوونی یەکەم و دووەمە، و پێی وایە ئەمریکا بەهۆی لاوازبوونی پێگەکەی ڕێگەی بە تورکیا داوە جێگای بگرێتەوە و ببێتە ئەلتەرناتیف، کە ئەندامێکی کارای هاوپەیمانی باکوری ئەتڵەسی(ناتۆ) یە، و لە هەمان کاتیشدا بەرژەوەندی زۆریشیان بەیەکەوە هەیە، ئەمە جگە لەوەی ئەمریکا نایەوێت وڵاتانی وەکو ڕوسیا و فەڕەنسا و بەریتانیا ببنە جێگرەوەی ئەو.
تورکیا بە ئاشکرا لە ڕۆژنامە فەرمییەکانیدا باس لەوە دەکات کە لە سنورە ئاوییەکانی دەریای ناوەڕاست لە نەوت و غاز دەگەڕێت، بە تایبەتی لە نزیک بەشە تورکییەکەی قوبروس و لیبیا، و ئەمەش ئەمریکای زیاتر ناچارکردووە بڕیارێکی بەپەلە بدات، ئەویش بەهۆی ئەوەی ناکۆکییەکی توند کەوتۆتە نێوان میسر و ئیسرائیل و یۆنان و قوبروس لە لایەک کە زۆرترین سنوری ئاوی و هەژموونی دەریاییان لە ژیر کۆنترۆڵدایە، هەروەها تورکیا لە لایەکی ترەوە.
ئەو دوو بەرپرسە باڵایانەی پیشووتری ئەمریکا نەیانشاردۆتەوە کە ئەمریکا لەسەری پێویستە هێزی دەریایی خۆی لە دەریای ناوەڕاستدا زیاتر بکات، و پێگەکانی خۆی بەهێزتر بکات، و ڕێگە لەو سەرکێشیانەی تورکیا بگرێت، چونکە ئەوان پێیان وایە نەک هەر بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا، بەڵکو بەرژەوەندی وڵاتە دۆستەکانی ئەمریکاش دەکەوێتە ژێر کاریگەری هەڕەشەکانی تورکیا، کە ئەوانیش میسر و ئیسرائیل و یۆنان و قوبروسن لە سەر دەریای ناوەڕاست.
ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە ئەوەیە بۆچی تورکیا لە سەر کڕینی ئێس ٤٠٠ لەگەڵ ڕووسیا ڕێککەوتووە، و لە سوریاش هەمئاهەنگن، بەڵام لە

لیبیا تورکیا پشتیوانی حکومەتی ویفاق دەکات، بەڵام ڕووسیا پشتیوانی سوپای نیشتیمانی لیبی دەکات بە سەرکردایەتی خەلیفە حەفتەر، و پێدەچیت ئەم لەیەک دوورکەوتنەوەی ڕوسیا و تورکیاش لە لیبیا لە بەرژەوەندی ئەمریکا تەواو بێت، چونکە تورکیا ماوەی چەند ساڵێکە یاری لە نێوان ئەمریکا و ڕوسیادا دەکات بە بەدەستهێنانی دەسکەوتی کاتی زیاتر.
بەشێک لە چاودێران پێیان وایە ئەردۆغان هێزە سەربازییەکەی کە بەهۆی هاوپەیمانی باکوری ئەتڵەسی(ناتۆ) پڕچەک کراوە، لە بەرژەوەندی خۆی بە لێدان و داگیرکردنی ناوچە دەوڵەمەندەکانی بە نەوت و غاز بەکاردەنێت لە دەریای سپی ناوەڕاست، کە ئەمەش ناتۆ ناچار دەکات هاوکاری و چەک و تفاقی سەربازی چیتر نەدەنە تورکیا، و تورکیاش بەمە دووچاری زۆرترین مەترسی تێکشکانی سەربازی و سیاسی دەبێتەوە لە ناوچەکە، کە ڕەنگە لە ئێستادا بەشێک لە نیشانەکانی دەرکەوتبن.

نوسینی |م.ڕاستی رەسول – ڕانیە